

Ecologische vs. financiële schuld

Andrew Simms: 'Ecological Debt. The Health of the Planet & the Wealth of Nations' Pluto Press, London, 2005. 214 p.

Voor Simms is de link tussen 'de gezondheid van de planeet' en 'de rijkdom van naties' overduidelijk: "De rijkdom van de rijke landen is gebaseerd op een ecologische schuld." En wat is ecologische schuld? Heel simpel: "Als je meer dan je aandeel van een eindige natuurlijke bron gebruikt, loopt je ecologische schuld op. Als je levensstijl een ecosysteem zo ver drijft dat het zichzelf niet meer kan vernieuwen, loopt je ecologische schuld op. De ergste ecologische schuld is de koolstofschuld en haar gevolgen: klimaatveranderingen." (p. viii – ix).

Simms' boek behandelt in grote lijnen bovenstaande ideeën. Hoewel de titel er niet direct naar verwijst focust hij, zoals bovenstaande citaten wel laten uitschijnen, vooral op de oorzaken – een samenleving, 'way of life' gebaseerd op fossiele grondstoffen – en gevolgen van koolstofschuld zoals klimaatveranderingen.

In een interessante 'history of global warming' leert Simms ons dat een zekere Svante Arrhenius al in 1895 voorspelde dat de aarde gevoelig zou opwarmen. Jammer genoeg werd hij vooral genegeerd. Het is slechts in de tweede helft van de 20ste eeuw dat er meer aandacht komt voor het probleem. In 1987, met de oprichting van het bekende IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change) is er pas consensus over de opwarming van de aarde. Bush sr. heeft nog even geprobeerd om twijfel te zaaien over het broeikas-effect, maar dit had enkel als gevolg dat nog meer mensen zich bewust werden van het probleem. De oplossingen die sindsdien worden geformuleerd zijn voornamelijk technologisch van aard ('efficiency & technological fixes'), maar die schieten volgens Simms tekort. Hij stelt zelf zijn

hoop nogal op internationale wetgeving. Hij stelt vast dat – paradoxaal genoeg als gevolg van rechtszaken in de VS, bv. de tabaksprocessen – machtige actoren als bedrijven en regeringen steeds meer door burgers aangeklaagd worden voor schade die hen is berokkend. Op een soortgelijke manier zouden zowel in het Noorden als in het Zuiden slachtoffers van natuurrampen die het gevolg zijn van klimaatveranderingen, de voornaamste veroorzakers van die klimaatveranderingen voor de rechter kunnen dagen. Een objectieve bondgenoot in deze opzet vindt Simms in de verzekeringsindustrie die vaak enorme sommen moet uitkeren bij zo'n natuurramp. In welke mate hij zijn dromen hier voor werkelijkheid houdt, laat ik in het midden. Ik persoonlijk geloof niet dat dit dé oplossing zal zijn, maar als het kan bijdragen: tant mieux... Dat er in ieder geval geen tijd te verliezen is, maakt hij duidelijk aan de hand van het trieste lot van Tuvalu, een eilandengroep in de Zuidelijke Stille Oceaan. Tuvalu wordt bedreigd door de stijging van de zeespiegel. Vele mensen hebben hun huis al moeten achterlaten. Simms ziet hierin enerzijds een voorbode van hoe het andere landen kan vergaan. Anderzijds wordt direct duidelijk hoe de verhoudingen liggen: 'Het roekeloze verbruik van fossiele brandstoffen door rijke landen heeft geleid tot klimaatveranderingen. Maar het zijn de arme mensen in arme landen die het eerst en het meest lijden onder deze klimaatveranderingen en onder de onbetaalbare en vaak onwettige conventionele buitenlandse schuldenlast.' (p. 106)

Hiermee raakt hij een van de sterktes van het concept 'ecologische schuld' aan. Hoewel het niet de bedoeling is om de ecologische schuld van een bepaald land uit het Noorden t.a.v. Zuiden tot op de laatste cent in monetaire termen uit te drukken – dit lijkt me noch haalbaar noch wenselijk – wil men er toch een bepaalde waarde aan geven. Door de

ecologische schuld te kwantificeren kan men ze 'vergelijken' met de conventionele financiële schuld die schuldeisers uit het Noorden nog altijd terugbetaald willen zien. Zeker als je de totale exploitatie wat betreft grondstoffen, mensen als milieu van het Zuiden ten tijde van de kolonies mee in rekening neemt, wordt het snel duidelijk dat op deze manier de rollen compleet omgedraaid worden. De vraag 'wie is wie verschuldigd?' wordt dan zeer pertinent. Ecologische schuld verwijst voor Simms naar een 'andere manier om economische relaties te verstaan, geworteld in de fysieke wereld van natuurlijke grondstoffen' (p. 88) Daarom maakt denken in termen van ecologische schuld het volgens Simms mogelijk om zich een grootse ommekeer voor te stellen, weg van het eeuwenlange gebruik van eindige grondstoffen en van een groeiende kloof tussen arm en rijk. De rijke landen moeten zich hiertoe 'structureel aanpassen' om duurzame samenlevingen te worden. Net zoals dat bij de SAP's voor de arme landen het geval was, bestaat dit aanpassingsproces uit twee fasen. Ten eerste moet 'storing' geweerd worden om een klare kijk te krijgen: niet rekenen in termen van BNP, maar ook rekening houden met sociale en milieukosten als je een samenleving beoordeelt. Ten tweede is een volledige kostenberekening belangrijk: dit zou de correcte 'feedback' van informatie naar de economie stimuleren en op die manier de kosten voor een voorzichtiger economische planning terug in balans brengen. Uiteindelijk is volgens Simms de vraag, maar ook het antwoord vrij simpel. 'Hoe zal een groeiende, steeds ongelijker wereldbevolking passen in de krimpende milieuruimte van een koolstofarme economie?

En het antwoord: "Minder, veel minder producten gebruiken die gebaseerd zijn op het verbranden van fossiele brandstoffen." (p. 186)

Met 'Ecological debt' heeft Simms een interessant boekje geschreven over koolstofschuld, de verwoestende gevolgen van klimaatveranderingen en wat eraan te doen. Hij doet dat op een onderhoudende manier, weeft veel persoonlijke anekdotes doorheen zijn verhaal. Hoewel hij hier en daar het concept 'ecologische schuld' wel breder benadert (vb. hij legt de link met de Millennium Development Goals en met de financiële schuld), bleef ik wat dat betreft wel wat op m'n honger. Van een boek met als titel 'Ecological Debt', had ik een soort standaardwerk verwacht: historiek, hoe wordt het concept gebruikt, wat kunnen wij ermee aanvangen enz. In plaats hiervan wijdt hij een tiental pagina's aan een mogelijke psychologische verklaring van waarom de mensheid de (klimaat)problemen blijft ontkennen en zoomt hij in de volgende twintig pagina's in op het autogebruik als een symptoom hiervan. Op zich best eens interessant om te lezen, maar het maakt dat het boek op sommige momenten wel wat 'licht' uitvalt. Als kennismaking met het thema ecologische (koolstof)schuld en klimaatveranderingen, is het zeker een aanrader. Als je op zoek bent naar een 'theoretische' basis om met het thema aan de slag te gaan, kan ik doorverwijzen naar een aantal publicaties via <http://www.enredeurope.org> en/of naar [Terra Incognita](#) van Peter Tom Jones en Roger Jacobs.

Guy Capals

